

x̄. 5179 - 145 / 1837-38 - 1838. i. 13 - kételes - nylt. könt.;
5261 - 227 / " " - " iii. 18 - kőműves - nylt. könt.;
5345 - 311 / " " - " vi. 3. - negyes - nylt. könt.

szabvány, szabvány m. 1816. xii. 16. ref.

arabai ábrák: 1317. / 1837-38.

rep: 1838. vi. 23.

A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVAN TUDOMANYEGYETEM
JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARA.

1266 - 1937/1938 szám.

Érk: 1938 JUN 15. évi hó n.

Előirat: _____

drb. melléklet. Utóirat: _____

Bizálatra, kiadatik:

Dr. Kovács Auror

" Baessó János
professzor munkái.

Debrecen 1938. június 15.

[Handwritten signature]
e. i. dékán.

Eltárazom!
Kösz. kit. lehet!
Kovács

[Faint handwritten notes]
1938 VI/17
Kovács

A M U L A S Z T Á S I B Ü N C S E L E K M É N Y .

/:Doktori értekezés a büntetőjogról:/

Írta:

H A L Á S Z L A J O S ,

1938.

F O R R Á S O K :

Finkey Ferencz: A magyar büntetőjog tankönyve. Budapest, Grill Károly könyvkiadóvállalata. IV. átdolgozott kiadás új lenyomata.

Losonczy István dr.: A mulasztás. I. A mulasztási büncselekmény okozatossága. Pécs, Dunántul pécsi könyvkiadó és nyomda R. T., 1937.

Angyal Pál: A magyar büntetőjog tankönyve. A "Büntetőjogi Előadások" átdolgozott és rövidített második kiadása. Budapest, Athenaeum irodalmi és nyomdai R. T. kiadása, 1909.

Büntető jogszabályaink gyűjteménye I. kötete: Anyagi jogszabályok. Összeállította Dr. Bernclák Nándor. Pécs, Wessely és Horváth könyvkiadóvállalata, 1915. /: Megjelent a Dr. Angyal Pál által szerkesztett "A Bűnügyi Szemle Törvénytára" VII. füzeteként. /:.

B E V E Z E T É S.

Könnyen felmerülhet az a kérdés, hogy a mulasztási bűncselekmény a büntetés szempontjából vajon épp úgy jön-e figyelembe, mint a tevékenységi bűncselekmény?

A jogilag képzett ember judiciumánál fogva, de talán még a laikus is, egyszerűen a naturalis ratio-ra támaszkodva, első pillanatban igenleges választ ad.

Ezzel szemben áll a régebbi törvényhozás gyakorlata, mely következetesen enyhébben bírálja el a mulasztási bűncselekményt, mint az elkövetési cselekményt, "abból indulva ki, hogy a mulasztó tulajdonképpen nem cselekedett."/: Finkey: i. m. 181. o. :/ Igy pl. a Theresiana, majd később az 1852-i osztrák BTK. is enyhébben büntette azt az anyát, ki gyermeke halálát pusztá mulasztással okozta. Még 1843-as javaslatunk is rendszerint külön

emliti a mulasztást, ezzel mintegy jelezve, hogy ez az elkövetési bűncselekménytől elválasztandó.

Jelen értekezésemnek célja annak elméleti igazolása, hogy a modern BTK.-k és az ennek alapján létrejött gyakorlat helyes utat járnak akkor, amikor a bűncselekményt s annak elbírálását az elkövetési cselekménnyel teljesen egyezően ítélik meg.

Célcím megvalósításának szinte önként adódó eszköze az, mely szerint alapul veszem az elkövetési cselekményt, annak összes nélkülözhetetlen kellékeit s ezeknek a mulasztási bűncselekménynél való fennforgását bebizonyítom. Amennyiben ez sikerül, sikerült ugyanakkor a mulasztás tekintetében helyesen követett ama gyakorlat elméleti alátámasztása, mely, mint említettem, a mulasztást az aktív bűncselekménnyel egyenlő elbírálásban részesíti.

Egy cselekmény bűncselekménnyé s ezzel büntethetővé akkor lesz, ha annak tényálladási feltételei fennfornak. Ezek a feltételek pedig: alany, tárgy, tevékenység, eredmény, alanyi okozatosság és a tevékeny-

ség és eredmény közti kauzalitás.

Értekezésem vázlatát tehát ezeknek a feltételeknek az imént vázolt sorrendben való tárgyalása adja. Különösen bővebben óhajtok majd foglalkozni a tevékenység és eredmény közötti okozatosság problémájával, melyre a források között idézett Losonczy István dr. könyve s az abban lefektetett, nevesebb büntetőjogászaink okozatosság-felfogásával sokhelyt merőben ellentétes állásfoglalása inspirált.

Finkey i. munkájában a tényálladék általános feltételei között az eszközt is említi. Tekintettel azonban arra, hogy egyrészt ezt ő maga is a tevékenységgel együtt tárgyalja, másrészt pedig, hogy az eszköz kérdése a mulasztási bűncselekménynél ennek sajátos jellege folytán módosul, én is a tevékenység alatt fogom ismertetni.

A M U L S Z T Á S I B Ű N C S E L E K M É N Y

A L A N Y A.

A bűncselekmény alanya a BTK. szerint a természetes személy, az ember. Elmúltak már azok az idők,

ARMÁTHY NYOMDAVÁLLALAT, DEBRECEN

mikor az állatokat büntették, bár hiteles tanúsításai vannak az u.n. "Tierprozesse"-k megtörténtének.

BTK.-ünk szerint jogi személy bűncselekmény alanya nem lehet, felelősségre csak annak összes, illetőleg a bűncselekményt elkövető tagjai vonhatók. Finkey azonban, Angyal Pállal együtt, semmi akadályát nem látja annak, hogy a jogi személy, mint olyan, felelősségre vonható legyen.

Egészen evidens, hogy a mulasztási bűncselekménynek épp úgy van alanya, mint az elkövetésinek. Vegyünk ennek igazolására egy példát. "A" meggyilkolja "B"-t revolverlövés által is, de ugyancsak a gyilkosság bűncselekménye fog fennforogni akkor is, ha "A" a maga élrelmezésére/: az ő cselekménye által:/képtelen "B"-nek előre megfontolt szándékkal enni nem adván, őt így éhenveszni hagyja.

E helyütt, a bűncselekmény alanyának tárgyalásánál vetem fel a felelősség, alanyi bűnösség és beszámítás problémáját is.

Felelősség és alanyi bűnösség. "A" büntető-

jogi felelősség abban áll, hogy a bűncselekmény elkövetőjét az általa elkövetett cselekményért büntetésre méltónak, büntetéssel

sujthatónak ítéljük."/ : Finkey: i. m.

102. c. :/. E felelősség kétoldalú. Egyik oldala az egyéni, illetve erkölcsi felelősség, mely szerint a cselekmény az ő elhatározásának folyománya. Ez lényegileg összeesik az erkölcsi felelősséggel, mely szerint a tettecselekménye helytelenségének belátására alkalmasnak ítéljük. Ez az, amit Finkey /: i. m. 105. c. :/ alanyi bűnösségnek nevez. Másik oldala a társadalmi, illetve a jogi felelősség, mely a tettes társadalom, -illetve/ kötelességellenes magatartásáért való felelősséget jelenti.

Beszámítás. A beszámítás tulajdonképpen a felelősség elvének tényleges alkalmazása, annak megállapítása, hogy a cselekményt a tettes követte el/: itt érintkezik ez az alanyi okozatossággal, melyről majd annak helyén szólunk:/, másrészt, hogy a büntetőjogi felelősség ezért az ő általa elkövetett cselekményért terheli.

Nem lehet kétséges, hogy a felelősség, ala-

nyi bűnösség és beszámíthatás a mulasztási bűncselekmény
elkövetőjénél is úgy alakul, mint az elkövetési bűncse-
lekmény tettesénél. Ha a mulasztási bűncselekményt bűn-
cselekménynek tekintjük/:már pedig ez nem kétséges s
elég itt a BTK.tiszta mulasztási bűncselekményeinek
tényálladékaira utalni, ahol maga a mulasztás van bűncse-
lekményként megjelölve:/, akkor ezeknek a kérdéseknek
azonos alakulása vitán felül álló.

/:Nem mulaszthatom el itt megjegyezni,
hogy jelen diákszertációmnak célja nem a mulasztást egy-
általán, mint bűncselekményt igazolni, hiszen ez kétsé-
gen felül álló, hanem célja annak bebizonyítása, hogy a
mulasztási bűncselekmény épp úgy büntetendő, mint az elkö-
vetési. Igaz, hogy ezek szerint elég volna a tevékenység-
gel, eredménnyel és okozati összefüggéssel foglalkoznom,
hiszen csak ezek a kérdések azok, ahol eltérő megítélés-
nek helye lehet. Ha mégis ezeken felül az alanyt, tár-
gyat, anyagi okozatosságot is tárgyalás alá veszem, úgy
ezt csupán az a szándék igazolja, hogy egységes képet
szeretnék nyújtani.:/

A M U L A S Z T Á S I B Ű N C S E L E K M É N Y

T Á R G Y A.

A bűncselekmény közvetett tárgya mindig a jogrend maga, vagyis a tárgyi jog által létesített és fenntartott állapot. Közvetlen tárgya pedig a konkrét esetben a jog által védett érdek, pl. élethez való jog.

E közvetlen tárgyat egyébként nevezhetjük jogi tárgynak is s ezáltal különböztetési lehetőséget nyújtunk jogi és elkövetési tárgy között, előbbi alatt értve a már meghatározott közvetlen tárgyat, utóbbi alatt pedig azt az objectumot, dolgot, melyen keresztül a jogi/:közvetlen:/tárgy megsértetik.

Pl. gyilkosság esetén közvetett tárgy/:mint mindig:/a jogrend. Közvetlen tárgy s egyuttal jogi tárgy is, az élethez való jog, elkövetési tárgy/:mely tehát a közvetlen tárgy másik alfaja a jogi tárgy mellett:/ az emberi test, melyen keresztül az elkövetés történt.

A mulasztási bűncselekménynek közvetett tárgya vitán felül állólag van. A jogrend itt is megsértetik s így is kell, hogy legyen, hiszen másképp bűncse-

lekményről beszélni nem is lehetne.

Közvetlen tárgya is van. Mégpedig jogi tárgya ismét, az előbbieket szerint, kétségtelenül. Hogy a fentebb már idézett példára ismét hivatkozzam: a gyilkosság esetén jogi tárgy a meggyilkolt élethez való joga. Ebből a szempontból teljesen közömbös, hogy a szenvedő alany élethez való joga a revolverlövés, vagy kiéheztetés útján sértetett-e meg. Ugyancsak ezzel a példával igazolható, hogy a mulasztási bűncselekménynek is van elkövetési tárgya. A jogi érdek, jelen esetben az élethez való jog az elkövetési és a mulasztási bűncselekménynél is egyaránt a meggyilkolt testén keresztül sértetett meg.

Itt azonban még két körülményre óhajtok rámutatni. Az egyik az, hogy elkövetési tárgya nem minden bűncselekménynek van. Így nincs pl. a szóbeli becsületsértésnek. Ugyanez áll a mulasztási bűncselekményre.

A másik körülmény, melyre itt még utalni kívánok, az, hogy mulasztási bűncselekménynél "elkövetési" tárgyról beszélni szerintem nem helyes. A mulasztás éppen valaminek nem-tevésében, egy passzív magatartásban

áll, tehát pleonazmus itt az "elkövetési" szó használata. Az ennek megfelelő fogalom azonban itt is megvan, tehát legfeljebb egy helyesebb szó, megjelölés használata lehet indokolt.

T E V É K E N Y S É G - M U L A S Z T Á S .

A tevékenység: elkövetési cselekedet s, mint ilyen, az eredmény beálltát okozza. Ez az elkövetési cselekményeknél fizikai ténykedésben áll.

Itt kapcsolódik be az eszköz fogalma. Nyilvánvaló, hogy a tevékenység magában, egyedül nem állhat s mindig kell valami, amivel ez végrehajtatik. Ez az eszköz. Ez azután lehet a tettes saját erejének alkalmazása /: vagy saját szerveivel, vagy mesterséges eszközökkel:/, vagy idegen erők felhasználása: a/más ember erejének igénybevétele, b/más ember tevékenységének megakasztása, c/állatok erejének felhasználása, d/természeti erők felhasználása, e/gépi erők felhasználása/: l. Finkey: i. m. 159. o.

A mulasztás problémájával foglalkozónak a b/alatti elkövetési mozzanat rögtön szembeötlik. E mozzanatban u. i. mulasztás foglaltatik. Mint még később látni

ISMERT NYOMDÁNYALAT, DEBRECEN

fogjuk, a mulasztás nem tevékenység. Hogy lehetséges tehát akkor, hogy a tevékenység alá mulasztás kerül? Ennek magyarázata az, hogy itt nem a mulasztó bűncselekményéről, hanem épen aktív cselekményről van szó. Pl.: "A" megakadályozza, a rabló üldözésére induló "B"-t az üldözésben. Ennek folytán "B" mulaszt ugyan, de a bírói megítélés tárgyát egyáltalában nem az ő mulasztása, hanem "A" cselekedete képezi. Vagyis itt a tevékenység: "B" üldözésre indulásának fizikai megakadályozása.

A bűncselekmény fennforgásának a tevékenység nélkülözhetetlen előfeltétele. Épp ezért vizsgálnunk kell, hogy vajon a mulasztásnál van-e tevékenység, s, ha nincs, ennek helyébe mi lép, ami ezt pótolni képes.

Mi tehát a mulasztás? Erre nézve három felfogást fogunk vizsgálatunk tárgyává tenni.

1./Binding s követői norma-teóriájukban úgy látják, hogy "míg a ^{e/}csélekvés tiltó norma megsértésében áll, addig a mulasztás parancsoló norma megsértéséből származik."/:Losonczy:i.m.159.c.:/.

A felfogás hívói szerint minden büntető-

jogi tényálladék mögött jogi normák állanak, mégpedig bizonyos magatartás tanusítását büntetők mögött tiltó, bizonyos magatartás nem-tanusítását/:elmulasztását:/ büntetők mögött pedig parancsoló normák.

A teória abból indul ki, hogy a tettes épp törvénszerűen cselekszik akkor, amikor egy büntetőjogi tényálladékot megvalósít s éppen ez által az ő törvénszerű magatartása által lesz büntethető. Viszont így a jogellenesség elveszne. Éppen ezért kreálták a jogi normák fogalmát: nem a tényálladékot, hanem az a mögött álló alapszabályt sértette meg a tettes s azzal szemben volt cselekvése jogellenes. Pl.: a BTK. 278§-aszerint "aki embert előre megfontolt szándékból megöl: gyilkosság büntetését követi el és halállal büntetendő." A gyilkos tehát törvénszerűen, előírásosan cselekszik, mikor ezt tényálladékot létesíti, hisz épp ezáltal lesz a törvény alkalmazható. Viszont cselekvése mégis jogellenes, de nem ezért, hanem, mert az e tényálladék mögött álló tiltó normát: "Ne ölj!" lépte át.

A felfogás szerint tehát minden tényálladék

mögött jogi normák állnak. Am tiltó normák/:"ne ölj":/
csak cselekvéssel, aktíve, a parancsoló normák csak mulasztással sérthetők meg. Utóbbira példa a BTK. 135.§.-a:
"Az, aki olyan időben vesz hitelt érdemlő tudomást arról, hogy felség sértés elkövetése céloztatik, midőn annak akadályoztatása még lehetséges és arról a felsőbbbségnek jelentést nem tesz: három évig terjedhető államfogházzal büntetetik..."
Tényálladék mögött, mely tehát valamely magatartás nem-tanusítását/ : elmulasztását/ : bünteti, a következő parancsoló norma áll: "Jelentsd fel a felség sértést!"

A következőkben röviden rámutatok ezen felfogás tarthatatlanságára. /: V.ö. Losonczy: i.m. 161.c.s köv: /.

a. /Felesleges a norma fennállása, mert a közönséges nyelvhasználat nem "büntetőjogi tényálladékba ütközés"-ről beszél, hanem a jog által védett alanyi jogok megsértését érti a bűncselekmény alatt. Legfeljebb tehát a tényálladék jelentőségének a laikus számára való büntetőjogi tudományos magyarázata lehet indokolt, nem pedig e célból egy mesterkélt és komplikált külön

ÁRMYATI NYOMDAVÁLLALAT, DEBRECEN

norma-rendszer felállítása.

b./A normák megsértése nem jogellenesség.

A normák ugyanis reduktív vizsgálódás következményei. A gyilkosság tényálladéka mögött ~~ugyanis~~ tényleg ez a norma áll: "ne ölj!" De itt megállni s a reduktív vizsgálatot félbeszakítani nem indokolt, hanem tovább kell mennünk. E normatív-apriori előfeltételek egymásutáni vizsgálata során végül is ahhoz az általános alapsnormához jutunk, mely az organikus élet értékességét mondja ki s, mint ilyen, minden jogrend végső oka-s alapjaként jelenkezik.

Binding pedig reduktív következtetése során azért állt meg a tényálladék mögött közvetlen álló normánál, hogy a jogellenességet ezek megsértésével indokolja. Csakhogy a normák már nem a tényálladékok, hanem azok normatív-logikai előfeltételei s, mint ilyenek, más rendbe tartoznak, azektól különbözők. Viszont fennálló tételes jogunk szerint csak a BTK.-ban foglalt tényálladékok rendelkezéseinek megsértése eredményez büntetést s így jogellenességet. A norma pedig nem lévén egy a

tényálladékkal, ennek megsértése semmikép sem büntetőjogellenesség, hanem legfeljebb természetjogellenesség, ami viszont a büntetőjog szempontjából irreleváns.

c./De még, ha a norma-teória fennállna s normái tényleg jogi normák volnának is, nem volna helyes a mulasztási büncselekmény fogalmát ezen keresztül megragadni. A normák milyen formába való öltöztetése ugyanis az azt fogalmazó subiectiv akaratától függ. ^{Például} ~~az~~ a BTK.

213.§.-a ~~maxxszkxkx~~ szolgálhat, mely szerint hamis tanuzást követ el az, "aki bünvádi ügyben a bíróság előtt, az ügynek valamely lényeges körülményére nézve hamis valcmást tesz és azt esküvel megerősíti." Ha az e mögött álló normát úgy fogalmazom, hogy "ne tanuskodj hamisan", akkor ez tiltó jellegű s megsértése cselekmény, ha pedig ezt úgy fejezem ki: "Ha tanuskodsz, mondj igazat", akkor parancsló norma alakjába öltöztettem, melynek ^káthágása csak mulasztás utján követhető el. Ennek alapján azonban a tényálladék megvalósítása hol mulasztás, hol cselekvés által történik, ami pedig abszolút fogalomzavarra vezet. Hiába fejezem ki a mulasztást cselekvés formá-

jában, a cselekvést pedig mulasztásában, a mulasztás, illetőleg cselekvés csak ugyanaz marad, legfeljebb a fogalmak összezavarására és a cselekvés és mulasztás közti határak elmosására lehet a kifejezés ilyen módon való változtatása alkalmas.

2./A mulasztás lényegének másik meghatározási módja szerint a mulasztás nem abszolút passzív magatartás, hanem "bizonyos valaminek" nemtevése, kötelességellenes nemtevése.

E meghatározás csak a tiszta mulasztási bűncselekményeknél helytálló, ahol t. i. a törvény kifejezetten megjelöli azt a cselekvést, azt a "valamit", melynek nemtevése bűncselekményt képez. Így pl. a felség sértés feljelentésének elmulasztása.

/:A tiszta és nem tiszta mulasztás behatóbb tárgyalására az eredmény vizsgálatakor fog sor kerülni.:/De már a nem tiszta mulasztási bűncselekménynél ez a meghatározás helytálló nem lesz. Pl. "A" nem fedi be a nyitott pincelejáratot, nem erősíti meg a dűledező kőkerítést, nem teszi el az asztalról a töltött pisztolyt: ezek a mulasztások, mint clya-

nck,még nem büntetendők.Ha azonban "B" ennek következtében életét veszti,lezuhan a pincébe,agyonüti a kőkerítés,a pisztoly nézegetés közben elsülvén,megöli:e mulasztások bűncselekményekké válnak.Azonban ezek bűncselekményekké azáltal váltak,hogy ember halálát idézték elő,magát a mulasztást,illetőleg az ehelyett eszközölköző cselekvést nem a törvény tiltotta,illetőleg parancsolta s különben is,minden esetben más-más cselekvés lett volna megvalósítandó.Az eredmény pönalizál itt,nem pedig a mulasztás!/:Losonczy:i.m.168.cldalán idézett példa.:/

3./Ez azonban szükségképen elvezet a mulasztás helyes fogalmazásához:a mulasztás valamely büntetőjogilag büntetéssel fenyegetett eredmény beálltának meg nem akadályozása.

Ezt a felfogást vallja Finkey is/:i.m.168.cldalán mondván:"a mulasztás...az alany cly passziv magatartása,mely által valamely jogsértő eredmény létrejöttét idézi elő."A különbség a két definíció közt csak abban áll,hogy Finkey mintegy pozitive fejezi ki a mulasztás lé-

nyegét, az "idézim elő" szavakkal annak ckozatoságára utalva. Hogy ez helyes-e, vagy nem/: jobbanmondva: hogy ezt Iösonczy helyesnek tartja-e, vagy nem:/, annak vizsgálátára az ckozatoságnál fogok rátérni.

Az eddigi vizsgálódás során tehát arra az eredményre jutottunk, hogy a tiszta és nem tiszta mulasztási büncselekményre egyaránt az jellemző, miszerint azok egy tényálladékot passzív magatartás által valósitának meg. Vagyis: bár a tevékenység a mulasztásnál hiányzik, úgy mégis ennek helyettesítésére a mulasztásban megjelölt passzív magatartás alkalmas.

Ezzel, azt hiszem, sikerült az ezen fejezet elején célul kitűzött ama szándékomat megvalósítani, mely szerint arra törekedtem, hogy vagy a tevékenységet mutassam ki, vagy oly tényezőt állítsak ennek helyébe, mely azt pótolni képes.

A tevékenységnél eo ipso szerepelt az eszköz is. Nézetem szerint az eszköz fogalma a mulasztásnál nem használható. Eszköz csak az, amit fizikai tevékenység előidézésére felhasználunk. Fizikai tevékenység viszont

a mulasztásnál nincs s így eszközről beszélni nem lehet.

Még egy dologra óhajtának rámutatni: Finkey ahhoz, hogy valamely cselekmény büntethető legyen, megkívánja a cselekvés öntudatosságát, érzékelhetőségét, okozatosságát, jogellenességét.

Cselekmény alatt ő az egész tényálladéket érti: alanyi bűnösség, tevékenység és eredmény együtt, cselekvés alatt a tevékenységet és eredményt összefoglalva. Vagyis: legtágabb a cselekmény, szűkebb a cselekvés és legszűkebb a tevékenység. Ennek figyelembevételével vizsgálom most meg a legrövidebben a mulasztási bűncselekményt, megjegyezve, hogy az öntudatosságnál, érzékelhetőségnél és jogellenességnél csak magát a tevékenységet /:mulasztást:/, nem pedig a cselekvést, vagyis eredményt is vizsgáljuk. Az okozatosság vizsgálata azonban már a cselekvésnél történik, lévén ez a tevékenység és eredmény közötti összefüggés.

Öntudatosság: a mulasztó magatartás, amennyiben ez mulasztási bűncselekménynél szerepel, természetesen öntudatos.

Érzékelhetőség: ez nyilván hiányzik a mulasztásnál. Azonban itt épp a testi erők visszatartása tekinthető az akarat külső megnyilvánulásának, mondja Finkey /:i.m.166.c.:/ Szerintem ez nem egészen helytálló, hiszen a mulasztás annyira passzív valami, hogy az ontológiai világban semmivel egyenlő: a fuldoklót nyugodtan néző "A" passzivitása nem tekinthető az akarat megnyilvánulásának, hiszen nem tudni, hogy akarná-e valóban kimenteni a fuldoklót, vagy pedig ez esze ágában sincs.

Okozatosság: ennek vizsgálata a vonatkozó részben eszközöltetik.

Jogellenesség: hogy a mulasztás jogellenes, az kitűnik az előbb adott s helyesnek minősített definícióból: a mulasztás valamely büntetőjogilag büntetéssel fenyegetett eredmény beálltának meg nem akadályozása. Nyilvánvaló, hogy a törvény nem fenyegetné büntetéssel a mulasztást, ha az az adott esetben jogellenes nem volna.

Különb is, mint Finkey is mondja /:i.m.170:/ de, mint az a tevékenység vizsgálatából is kitűnik: a mulasztás a tevékenység helyébe illeszthető lévén, a mu-

lasztás,illetőleg,az eredménnyel együtt:a cselekvés is épp ugy alakul,mint az elkövetési bűncselekménynél.

A Z E R E D M É N Y .

"Eredmény alatt általában valamely tevékenység hatását,okozatát értjük."/:Finkey:i.m.170.c.9/Az eredmény a cselekvő alany tevékenységének az a hatása,mely a jogi tárgy sérelmét,illetőleg veszélyeztetését idézi elő.Ebben az értelemben tehát az eredmény vagy maga a jogi tárgy megsemmisítése,/:gyilkosság esetén az élethez való jog megsértése:/,vagy legalább is annak veszélyeztetése/:gyermekkitételnél a halál beállhatása,vagyis ismét az élethez való jog sérelmének a lehetősége.:/.

Ebből kiindulva Finkey az eredménynél négy kategóriát állit fel:

1./Az eredmény a jogi tárgy megsemmisítésén kívül valamely,a fizikai világban előidézett változás.Pl.testisértésnél a testi épséghez való jog sértetik meg,de ezenkívül fizikai változás is áll be.

2./Az eredmény csupán a jogi tárgym sérel-

me:szóbeli becsületsértés, ahol a jogi tárgy, a becsülethez való jog megsértetik ugyan, de fizikai változás nem észlelhető.

3./Az eredmény a jogi tárgy veszélyeztetése, pl. gyermekkitételnél az élethez való jog sérelmének a lehetősége.

4./Az eredmény a jogszabály parancsa iránti engedetlenség~~gpxkx~~ a tiszta mulasztási bűncselekményeknél.

Az eredmény ilyen felfogásával szembe helyezkedik Losonczy I. munkájában/:169.s köv.:/. Az első két csoport helyessége vitán felül álló, ellenben ő a 3. és 4. csoportot tevékenységi, illetőleg mulasztási bűncselekményként jelöli meg. Ezeknél nincs eredmény: illetőleg az eredmény a büntetőjog szempontjából irreleváns.

Vegyük a 3. csoportot. Idetartozó cselekmények lopás, rablás, zártörés, kitétel, stb. Ezek közös jellemzője, hogy csupán tevékenység által követhetők el, ilyen bűncselekmény mulasztás által el nem követhető. Ezenkívül jellemzi ezeket a cselekményeket az, hogy tényálladékaik

nem a jogi tárgyat sértő eredményt helyezik szankció alá, hanem arra csak közvetve, a tevékenység megjelölésén át utalnak! E büncselekményeknél a büntetőjogilag pönalizált eredmény maga a tevékenység. Pl. a gyermekkitételnél ugyan a törvényhozó ~~nyilván~~ a gyermek életének veszélyeztetésére, mint jogi tárgyat veszélyeztető eredményre utal, de nem ezt, hanem magát a tevékenységet bünteti. Hiszen, ha a büntetéssel fenyegetett eredmény a gyermek életének veszélyeztetése volna, akkor a gyermekkitétel pl. a gyermek rendszertelen táplálása, stb. által is elkövethető volna!

Kézenfekvő itt az az ellenvetés, hogy Finkey eredményről szólva, ez alatt itt nem a büntetőjogilag pönalizált eredményt érti. Azonban, bár Finkey az idézett helyen nem büntetéssel fenyegetett eredményről beszél, ugyan mégis ezt érti alatta, hiszen a tényálladáki szükséges kellékek között sorolja fel a 159. oldalán az eredményt s ennek alapján is tárgyalja később, a kritizált helyen. Már pedig nyilvánvaló, hogy a büntetendő cselekmény tényálladáki ismerve csak a büntetőjogilag pön-

lizált eredmény lehet!

A 4. csoportba tartozó eredmény Finkey szerint a jogszabály parancsa iránti engedetlenségben áll. Itt is nyilvánvaló, hogy az eredmény nem a mulasztástól különböző, arra következő valami, hanem éppen abban áll. Vagyis ez ugyanolyan jellegű, mint a 3. csoport, csupán az a különbség, hogy míg a 3. alá tartozó bűncselekmények mindig csak tevékenység által követhetők el/:s ebben áll az eredmény:/, addig ezek csak mulasztás által történhetnek/:s ismét: az eredmény itt magában a mulasztásban áll.:/

Félreértések elkerülése végett megjegyzendő, hogy eredmény-és tevékenységi bűncselekmények szembeállítása egyfelől nem eredmény nélküli bűncselekmények fennfiroghatását jelenti, másfelől nem a Liszt, ~~B~~inding s követőik által vallott felfogásnak az elfogadását.

Egyfelől nem jelenti ez eredmény nélküli bűncselekmény létezését, hiszen itt az eredmény az általam/:Lcsenczy nyomán:/tevékenységi bűncselekmény-

nek nevezett büncselekménynél magában a tevékenységben áll: vagyis el nem marad.

Másfelől nem jelenti ez a Liszt és követői által vallott felfogás acceptálását sem. E felfogás szerint/: Finkey: i. m. 172. c.; Losonczy: i. m. 168. c. s. köv.: /eredménybüncselekmény /:Erfolgssdelikt:/az, mely a külvilágban látható változással jár. Amely büncselekmény ilyen változást elő nem idéz, az az u. n. tevékenységi büncselekmény/:Tätigkeitsdelikt:/. Ez a megkülönböztetés azonban téves utakon jár. E szerint büntetőjogi szempontból releváns az pl., hogy egy párbaj esetén a használt pisztolyok fel voltak-e szerelve hangfogóval, vagy sem, vagy pl. a büntetőjog szempontjából szóbeli becsületsértés esetén az előidézett hanghullámok figyelembeveendőek. Már pedig az magyarázatra sem szorul, hogy ennek figyelembevétele teljesen felesleges, sőt lehetetlen is. Hogy a mi megkülönböztetésünk ezzel nem azonos, mi sem mutatja jobban, mint az, hogy mi eredménybüncselekménynek tartjuk a becsületsértést, mert annál a BTK. az eredmény bármilyen beállítást bünteti/:nem kérdezve, hogy az

tevékenység, vagy mulasztás által követtetett el/, míg
Liszt felfogása szerint "a mulasztással elkövetett
becsületsértés, mivel ez nem jár fizikai változással,
Tätigkeitsdelikt, a szóbeli becsületsértés pedig
Erfolgssdelikt, mert a hanghullámokat fizikai változás-
nak tekinti."/:Loscnczy:i.m.171.o.:/.

Az ^eeredmény illetén megvilágítása után
csoportcsitsuk ebből a szempontból a mulasztási bün-
cselekményeket.

Az általunk u.n. eredménybűncselekmények
/:1.és2.csoport:/mind mulasztással, mind tevékenység-
gel elkövethetők. Ezeket nevezük nem tiszta, vagy nem x
valódi mulasztási bűncselekményeknek.

A 4.csoportba tartozó bűncselekmények
csak mulasztással követhetők el: ezek az u.n. tiszta,
vagy valódi mulasztási bűncselekmények.

A 3.csoportba tartozó tevékenységi bün-
cselekmények mulasztással egyáltalán nem követhetők
el.

Mint ahogy eddig mindig sikerült eredeti

célcsoznak megfelelően, minden fejezet végén a mulasztásnak az elkövetési bűncselekménnyel való egyenlő hatályának bizonyítása, úgy ez itt sem marad el. Egészen természetes, hogy az eredmény, következék be bár az elkövetés, vagy mulasztás által, tekintsük-e Finkey, avagy Losonczy felfogását helyesnek: fennáll. Ha pedig fennáll, akkor az azonos megítélésnek bármikor helye lehet.

A L A N Y I O K O Z A T O S S Á G.

"Az alanyi okozatosság... azt jelenti, hogy a cselekvést a büntetendő cselekmény elkövetőjének az akaratára vezetjük vissza."/: Finkey: i. m. 181. c. :/.

Azaz, hogy valaki egy bűncselekményért felelősségre vonható legyen, ahhoz szükséges, hogy a tevékenységet ő akarta/: s persze, okozta:/ legyen, másrészt, hogy az eredménynek a tevékenység oka legyen.

Az előbbi pont vizsgálata tartozik ide. Az akarat tehát a tevékenységre kell, hogy vonatkozzék. Ha ez hiányzik, nincs bűncselekmény. Hogy aztán az eredményt akarta-e, vagy nem, az már csak a minősítés szem-

pontjából,illetőleg abból a szempontból fontos,hogy a szándék,vagy a gondatlanság forog-e fenn.

Az alanyi okozatosság tehát annak vizsgálata,hogy a cselekményt tényleg a tettes eszközölte,másrészt,hogy a tevékenységet akarta.

Az előbbi a beszámításnak a feltétele.A beszámítás az a művelet,amikor a bűncselekményt a tettesrovására írjuk.Nyilván nem büntethetjük meg az "A"által "B"-n elkövetett testisértésért "C"-t,aki ugyanakkor más városban tartózkodott.Miért nem?Mert a testisértés és "C" között alanyi okozatosság nincs.

Hogy a tettes a tevékenységet akarta-e, az az alanyi okozatosság vizsgálatának másik kérdése. Ebben a vonatkozásban érintkezik aztán az alanyi okozatosság az alanyi bűnösséggel.Mégis e kettőt egynek nem vehetjük,mert "A" lehet,hogy akarta "B"-n elkövetni a testisértést,el is követte s mégis:neki cselekménye felróható nem lesz/:holott az alanyi okozatosság fennáll:/,mert pl.őrült,vagy gyermek s így alanyilag nem bűnös.

Értekezésemben a szándék, gondatlanság különböző fokaival foglalkozni nem célt. Amennyiben az alanyi okozatosság fennáll: a bűncselekmény, legyen az mulasztás, vagy tevékenység által elkövetve, egyforma elbírálás alá fog kerülni. Bizonyítanom tehát csak azt kell, hogy a mulasztási bűncselekmény alanyának mulasztása saját akaratának folyománya, vagyis, hogy az alanyi okozatosság nála fennállhat. Ezt viszont hosszasan bizonyítani nem szükséges: a felségsértés bűncselekményénél pl. a feljelentés elmulasztója egészen bizonyosan akarta, hogy ne jelentse fel a tettet, s így a mulasztást el is követte. /: Természetesen, lehetséges, hogy fel akarta jelenteni a tettet s csak vis maior stb. miatt nem tehetett, de ilyenkor csak a konkrét esetben nem vonjuk felelősségre, az alanyi okozatosságot meg nem állapíthatván, viszont ez az eset az elkövetési bűncselekménynél is előfordulhat, negative: "A" nem akarta megölni "B"-t, de kényszerítették az elkövetésre. /

A Z Ö K O Z A T O S S Á G P R O B -

L É M Á J A .

A mulasztási büncselekmény okozatossága meglehetősen nagy s aktuális problémája a büntetőjog tudományának. Annál inkább nagyobb az eltérések az egyes elméletek vallói között, mert még a tevékenységi büncselekmények okozatosságának mikénti felfogása tekintetében is nagy ellentétek vannak.

Az okozatosság problémájának tárgyalását Losonczy István munkájának a sorrendjében kívánom adni s a vonatkozó helyeken hivatkozom többi forrásmunkám szerzőinek-rendszerint eltérő-véleményére.

Losonczyk felfogása az, hogy a mindjárt ismertetendő filozófiai ököfogalom bevezetése képes egyedül a büntetőjogászok számára egységes okozati szemléletet nyújtani s így célja annak igazolása, hogy egyrészt ez az ököfogalom mindig jól alkalmazható, másrészt, hogy azok az ököfogalmak, melyek sajátos büntetőjogi jellegűek, sokszor nem képesek a gyakorlati jogász segít-

ségére sietni.

Először pár szóval a filozófiai ököfogalmat ismertetem, majd rátérek a büntetőjogi öközatosságra általában s végül a mulasztási büncselekmények öközatosságát világítom meg.

I. A filozófiai ököfogalom.

A világi létben minden változik, keletkezik, megszűnik. A dolgok/:Isten kivételével:/mindig csak bizonyos ideig állanak fenn, létük időtartamhoz van kötve. Ehhez a gyakorlati tapasztalathoz járul az a meggondolás, hogy minden létező alaptermészete az állapotában való megmaradás. Ha pl. egy asztalhoz senkisé is nyúl, akkor az mindig a helyén marad. De, ha ez igaz, akkor feltétlenül igaz az is, hogy minden állapotváltozás külső behatás eredménye, vagyis minden változásnak oka van. Az ontológiai világban létező öközatosság már ezen filozófiai meggondolás által feltétlenül igazoltatott.

Vizsgáljuk meg most azt, hogy hogyan öközhető ez a meggondolás formába. Ebből a szempontból tárgyalás alá veszem a létrehozó ököket, az általános öközo-

tossági törvényt és az okfolyamat szükségszerűségét.

a./Hogy "A"-ból "B" legyen, ahhoz szükséges elsősorban egy bizonyos tevékenység. Ez az, amit a filozófia létrehozó ok alatt ért. Hogy a kidöntött fából szekrény lesz, annak az asztalos tevékenysége az oka, ő a létrehozó ok. Hogy azonban a fatörzsből pont szekrény s nem asztal stb. lett, annak ezenkívül egyéb okai is vannak.

Igy okként megjelölhető először is az anyag /: jelen esetben a fatörzs faanyaga:/, másodsor a létrehozó ok célja, a causa finalis/: az asztalos célja: szekrényt készíteni:/ s végül a dolgok még azok teremtése előtt az isteni intellektusban való elképzelése, a causa exemplaris.

Az anyag, a létrehozó ok, a causa finalis és causa exemplaris ugyan egyaránt szükségesek ahhoz, hogy "A"-ból pont "B" legyen, azonban ezek közül csak a létrehozó ok, a tevékenység az, amely valóban "B"-t létrehozni képes, a többiek csak annak épp "B" alakban való létrejöttét determinálják.

b./Az általános okozatossági törvény szerint minden létező rajta kívül álló okokból létezik, minden keletkezés és változás egy okra vezethető vissza.

c./Az okfolyamatok szigorúan szükségszerűek: azonos feltételek mindig azonos eredményeket hoznak létre. Előbbi példában a szekrény létrejöttének okai: a faanyag, az asztalos tevékenysége, az ő szekrénykészítési célja. Ha ezek a tényezők mind fennfornak, akkor csak szekrény és csak az keletkezhetik.

Végül a filozófiai okfogalom a következő: "valamely "A" eredmény létrehozásában résztvevő összes B, C, D, E tényezők az eredményt szükségszerűen és törvényszerűen hozzák létre." /: Losonczy: i. m. 112. o. :/

Miután pedig a büntetőjog egyik alapelve az, hogy az egyén saját erejéből képes a külvilágban változások^{at} létrehozni, a következményeket kiszámítani: a filozófiai okfogalomnak a büntetőjogász által való alkalmazása indokolt.

II. A büntetőjogi okozatosság.

A büntetőjogi okozatosság elvi vitája három nagy elméletnek toborzott híveket: a filozófiai okfogalmat értékesítő elméletnek, az adekvát elméletnek s végül annak a felfogásnak, hogy a büntetőjogban okozatosságra szükség nincs. Lássuk ezeket egyenként.

A. /x/ filozófiai okfogalmat értékesítő elméletek.

Ezek körében az uttörő Buri volt, aki szerint "okozati összefüggés alatt valamely jelenség keletkezésének folyamatát értjük." Mindazon erők összessége, melyek a jelenség létrejöttére hatással voltak, a jelenségné okának tekinthető. De ezen erők egyenként is a jelenség okai, mert bármelyikük elmaradása a jelenség megszűnését idézi elő. /: Losonczy: i. m. 101-102. c.:/

Buri ezen felfogása azonban téves utakra viszi a vele dolgozót. Helytelen a felfogása, mert 1./ feltétel helyett erőről beszél, holott valamely jelenség keletkezésének nemcsak az erő, vagyis a tevékenység az oka, hanem egyéb, más természetű alapok is /: nemcsak az asztalos tevékenysége, hanem a fa anyaga, az asztalos

célja stb. csak az asztal létrejöttének: /, 2. / mert Buri az erőket összesen s azokat egyenként is egyaránt okoknak nevezi, már pedig egy fogalomról két tartalmilag ellentétes megállapítás nem adható.

Igy aztán követői kialakították az u.n. *conditio sine qua non* /: c. s. q. n. :/ elméletet, mely szerint: "okozatosnak tekintendő valamely eredmény feltételei között helyt foglaló emberi magatartás akkor, ha ez a feltételek közül el nem hagyható anélkül, hogy ezáltal a konkrét eredmény is meg ne változzék. Az eredményt előidéző kauzális okfolyamat minden tagja: feltételek és nem erők: /egyenlő értékű az eredmény beállta szempontjából." /: Losonczy: i. m. 106. o. :/.

Ezen elmélet hibái elsőnek a preterintencionális eselekmények elbirálásánál érvényesültek. Vegyünk egy példát /: Losonczy munkájának 107. oldalán hozza fel: /: "A" ölési szándék nélkül könnyen megsebesíti "B"-t, mikor ennek következtében orvoshoz megy, egy téglát agyonüt. A c. s. q. n. elmélet szerint "A" halált okozó súlyos testisértés büntetében marasztalendő, hiszen

IRÁNYÍTÓ NYOMDAVÁLLALAT, DEBRECEN

cselekménye nem hagyható el anélkül, hogy az eredmény meg ne változzék.

Az elmélet követői erre az esetre vonatkozólag aztán kiegészítőleg a kauzalitás megszakításának fikciójára támaszkodtak.:/Ezzel a fikcióval operál Finkey i.munkájának 177.oldalán, valamint Angyal is, i. munkájának 87.oldalán.:/Eszerint, ha a tettes által megindított okfolyamatot egy közben keletkező s azt más irányból metsző másik okfolyamat megszakítja, akkor az ennek következtében módosuló eredményért a tettes felelősségre nem vonható, nem lévén meg a tevékenység és eredmény közti okozati összefüggés. Azonban ez az érvelés nem helytálló: az, amit a közbelépő okfolyamat megszakít, csupán az tettes által elképzelt történésnek a megszakítása, a közbelépő okfolyamat az eddig működőt éppen folytatja, módosítja.

Egy másik hibája a c.s.q.n. elméletnek a következőben nyilvánul meg: "A" elkábitja, "B" pedig tőle függetlenül megkötözi a már elkábitott vasuti őrt, hogy az a váltót igazítani ne tudja:/Losonczy példája,

ISMERT NYOMDÁVÁLLALAT, DEBRECEN

i.m. 110.c.:/.Ennek folytán a vonat kisiklik.Mármost akár "A",akár "B" cselekményét hagyjuk is el:az eredmény nem változik,vagyis az elmélet szerint sem"A",sem "B" nem volna büntetendő.Érdekes,hogy Angyal,bár a c.s.q.n. teóriát fogadja el/:"a cselekvés csak akkor okozatos, "ha az előállott eredmény a fogatosított tevékenység nélkül vagy éppen nem,vagy nem akkor,illetve nem úgy következett volna be,mint amikor és ahogyan valósággal létesült",i.m.85.c.:/,ennél az esetnél,minden indokolás nélkül,mindkét tettet büntetendőnek tartja/:i.m.88.c. 5.p.:/.

Végül felhozható a c.s.q.n. elmélet ellen, hogy az egyáltalán nem áll a filozófiai ok fogalmának az alapján.A filozófiai ok fentebb adott fogalmából u.i. evidensen következik,hogy az okfolyamatból egy tényező sem hagyható el,mert azok abba szükségszerűen kerültek. Már pedig a c.s.q.n. elmélet éppen bizonyos tényezők elhagyásával operál!

Finkey i.munkájában a c.s.q.n. elméletet fogadja el,mondván:"a tevékenység akkor tekintendő az

eredmény okának, ha az illető tevékenység nélkül az ille-
tő eredmény éppen úgy és éppen akkor egyáltalán nem kö-
vetkezett volna be, mint ahogy tényleg bekövetkezett."

/:i.m.174.c.:/Ugyanakkor, a következő oldalon a második
bekezdés b./ pontja alatt azt, hogy "az eredmény valame-
nnyi feltétele egyenlő erejű, mert bármelyiknek elma-
radása esetén az eredmény nem, vagy nem úgy jött volna
létre, ahogy tényleg létrejött", mint az általa subiectiv-
nek nevezett s Buri vezetése alatt állónak tekintett,
bár kifejezetten c.s.q.n. iskola tanítását a következő
bekezdésben - elvetendőnek mondja. Egyébként Finkey,
annak dacára, hogy az imént tőle idézett okozatosság-
szabályt kifejezetten a c.s.q.n. teória alapján állít-
ja fel, mégis, amikor - a mindjárt tárgyalandó - adekvát
elméletet ismerteti, annak a véleményének ad kifejezést,
hogy ez a teória a helyes s így ő is ahhoz csatlakozik
/:i.m.176.c.3.p.:/.

Losonczy munkájában elismeri, hogy sem a
Buri-féle feltételegyenlőségi, sem a c.s.q.n. iskola nem
felelt meg céljának. Azonban a filozófiai okfogalom al-

kalmazását nem veti el, csak hogy azt nem elmélet, hanem gyakorlatnak adott szabály alakjában véli érvényesíthet-
ni. A szabály így szólna: a tevékenység, mint az eredmény létrehozója, a filozófiai ököfogalom fentebb adott értelmében ítélendő meg. Az ezen az alapon megállapított kauzalitás azonban az értékelés tekintetében a bírónak segítségére nem siet, csupán a bűnösség, jogellenesség, beszámíthatóság megállapítását teszi lehetővé az okozati összefüggés megállapításával. Ez a felfogás ugyan a c. s. q. n. elmélettel szemben a preterintencionális cselekmény tekintetében felhozott hibát ki nem küszöböli, viszont ez nem is célja: ez a felfogás nem értékel, csak azt lehetővé teszi! A preterintencionális cselekmény kauzalitását ennek alapján megállapíthatjuk s ez elég. Hogy aztán ezt hogy minősítik, az már nem az okozati összefüggés kérdése, hanem az értékelésé. /: Icsonczy: i. m. 119. s köv. o. :/.

B. / Az adekvát elmélet.

Az adekvát elmélet /: melyet Finkey i. munkájának 176. oldalán általában követendőnek mond: / abból

elveti a filozófiai okfogalmat, mondván, hogy a büntetőjog számára külön okozatosság konstruálandó. Ezen az alapon szerinte egy tevékenység a büntetőjog szempontjából akkor okozatos, ha az annak következményeképp beálló eredmény előrelátható volt, az eredmény a tevékenységgel adekvát összefüggésben van.

Ebből szinte önként következik, hogy ez az elmélet nem okozatossági, hanem beszámítási, bűnösségi elmélet. Viszont az okozatosság eldöntése után a beszámíthatóság megállapítására amugy is sor kerül, tehát ennek az elméletnek az alapján a bíróság tulajdonképpen ugyanazt a tevékenységet kétszer végzi el.

Losonczy i. munkájában részletesen foglalkozik az adekvát elmélettel. Részemről azonban itt csak egy, általa megállapított hibájára kívánok rámutatni.

Az adekváció lényegileg annak a megállapítása, hogy bizonyos történések többnyire bizonyos uton vezetnek bizonyos eredményekhez. Ez a megállapítás valóban a büntetőjogilag releváns ontológiai okfolyamatokban bennerejlő mozzanat. Képlete: "A"-ra rendszerint X

uton következnek be "B"./:Losonczy:i.m.136.o.:/.Az adekváció azonban nem "A" és "B" viszonyára vonatkozik, hiszen, ha "A"-ra "B" egyáltalán bekövetkezhet, az annyit jelent, hogy minden olyan folyamat, mely ezt okozhatja, adekvát. Igazoláskul idézem Losonczy egyik példáját/:i.m. 137.o.:/"A" rozsdás késsel megsebesíti "B"-t, aki az ebből keletkezett vérmérgezésbe belehal. De megtörténhetik az is, hogy "B"-t, mikor a sebesítés után orvoshoz megy, egy leeső téglát agyonszúr/:ebben az esetben a feltételezés az, hogy "B" nem halt volna bele a sebesítésbe, hiszen az, hogy vérmérgezést kapott volna-e, nem állapítható meg:/.Az elmélet célja annak igazolása, hogy az előbbi esetben a halált okozó súlyos testisértés megállapítása indokolt, az utóbbi esetben nem, vagyis, hogy a sebesítés és halál közötti folyamat az előbbi esetben adekvát, az utóbbi esetben nem. De, ha az adekváció csak "A" tevékenységére és "B"-re vonatkozna, akkor a sebesítés és halál közötti folyamat mindkét esetben adekvát volna, vagyis az elmélet az utóbbi esetben is halált okozó súlyos testisértést volna kénytelen megállapítani. Ennek el

kerülése végett az adekvát elmélet azt is magában foglalja, hogy "A"-ra bizonyos utca következik be "B".

Ebből kifolyólag az adekváció "A"-ra és az X utra vonatkozik. Jelenti pedig azt, hogy "A" tényező alkatából stb. előre felállítunk egy absztrakt sémát, mely - gondolatban - az eredményhez vezet. Ha ez a tényleg bekövetkezetttel egyezik, akkor az adekváció fennáll.

Ennek a sémának általánosnak kell lennie. Míg azonban az idealizálás menetét, irányát a kiindulási tényező alkata objektíve biztosítja, addig az absztrakció általánosítás teljesen subjektív történik. Lássunk egy példát/: idézve Losonczy i. munkájának 139. oldaláról:/:

"A" tűzijátékot rendez. Közben tartózkodik "B", akinek a ruhája tüzet fog és súlyos égési sebeket szenved. Műtétet hajtanak rajta végre s a narkózisba belehal. "A" tevékenysége adekvát-e az eredményre? Ha adekvát választ akarunk kapni, azt kérdezzük: alkalmas-e a tűzijáték arra, hogy a közelben lévők halá-

lát okozza? Vagy: tűzijáték rendezése egy, a narkózis iránt túlérzékeny ember közelében, alkalmas-e arra, hogy az illetőnek a szükségessé váló operáció következtében alkalmazott narkózis általi halálát okozza? Ha inadekvát választ akarunk, azt kérdezzük: alkalmas-e a tűzijáték arra, hogy valakinek narkózis általi halálát okozza?

Vagyis az adekváció nem lehet a valóságos okfolyamatoknak objektív mértéke, mert a szempont, melynek alapján általánosítunk, teljesen subjektív.

C./ A büntetőjogi okozatossági elméletek szükségességét tagadó felfogás.

Ennek a felfogásnak a vallói szerint büntetőjogi okozatossági teóriára szükség nincs. Szerintük fontos az objektív beszámíthatóság kérdése, az okozatosság tekintetében pedig arra a negatív álláspontra helyezkednek, hogy az okozatosság nem büntetőjogi szempont, csak az előkészítő eljárás során jut szóhoz.

Losonczy szerint ugyan külön büntetőjogi okozatosság nincs, úgy mégis van egy, a büntetőjogászok

számára fennálló s általuk követendő filozófiai okozatosság, melyet még a filozófiai okfogalmat értékesítő elméletekkel kapcsolatban kifejtettem.

III. A M u l a s z t á s i b ű n c s e l e k - m é n y o k o z a t o s s á g a.

A mulasztási bűncselekmény okozatosságának kérdése talán még szerteágazóbb véleményekhez vezetett, mint általában a bűncselekmények okozatosságáé. Ennek oka pedig a mulasztás sajátos jellegében rejlik. Így, hogy csak egyre utaljunk: a c.s.q.n. elmélet vallói nem tudnak alapfelfogásuk értelmében mit kezdeni a mulasztási bűncselekményekkel, lévén felfogásuk értelmében az okozatosság alapfeltétele, hogy egy tényező csak akkor okozza az eredményt, ha a kauzális folyamatból annak megváltozása nélkül nem hagyható el. Már pedig a mulasztót épp az jellemzi, hogy elhagyható az okfolyamatból anélkül, hogy az eredmény megváltoznék. Pl. a fuldokló halálát nyugodtan néző "A" mulaszt, amikor segítségére nem siet, viszont elhagyható, mert, ha nem is lenne jelen, a halál éppugy bekövetkeznék.

A bűncselekményeknek, mint az eredménnyel foglalkozó fejezetben említettük, három fajtája különböztethető meg: amelyek csak tevéssel, amelyek csak mulasztással s végül, amelyek mind tevéssel, mind mulasztással elkövethetők.

Az első csoportba tartozó bűncselekmények, mint láttuk, mulasztással el nem követhetők. Ezek tehát vizsgálatunk köréből kiesnek.

A második csoportba tartozókat neveztük tiszta, vagy valódi mulasztási bűncselekményeknek. Ezeknél viszont az okozatosság vizsgálata felesleges, miután az eredmény magában a mulasztásban rejlik. /: Finkey: i. m. 179. o. IV. l. p.; Losonczy: i. m. 176. o.; Angyal: i. m. 89. o. 6. p. :/.

Vizsgálatunk tehát csak az u. n. nem tiszta, vagy nem valódi mulasztási bűncselekmények körére terjed ki.

A./ A mulasztás okozatosságát állító elméletek.

1./ A más-tevés elmélete. E teória szerint az ember mindig bizonyos aktivitást mutat, valamit cselekszik tehát akkor is, amikor a törvény által követelt

magatartást nem tanusítja, ~~tehát~~^{vagyis} mulaszt. Ez a cselekvése jogellenes/:t.i. mert épp ezért mulaszt:/ s ebből a mulasztás okozatossága levezethető.

Krug gunyos kritikája lehetekenné tette ezt a felfogást. Szerinte: annak az anyának a gyermeke, aki, míg az anyja harisnyát kötött, éhenpusztult: e teória értelmében harisnyakötés általi halált szenvedett/:Lósonczy: i.m. 181.o.://.

Bár később ennek a kritikának az életx az elmélet követőinek sikerült elvenniök, mégis megmaradt ennek az elméletnek egy nagy hibája: ezzel sikerül ugyan kimutatni azt, hogy a mulasztást magát a más-tevés okozza, de azt nem, hogy a mulasztás okozta az eredményt. Ezzel pedig ez az elmélet arra ad választ, ami felesleges, s azt nem válaszolja meg, amit szükséges volna.

2./ Az előzetes cselekvés elmélete. Ennek

követői között Finkeyt és Angyalt is ott találjuk/: Finkey: i.m. 180.o.; Angyal: i.m. 91.o.://. Eszerint, bár a mulasztás magában "abszolút semmi", mely tehát büntetőjogi eredmény létesítésére nem alkalmas, egy előzetes tevékeny

séggel együtt már okozatossá válik. Tehát, ha a barátomnak megígértem, hogy, ha fürdés közben fuldokolni kezd, kimentem: erre ezáltal kötelezve vagyok s konkrét esetben beálló mulasztásom az eredmény okozója lesz.

Ennek a teóriának két hibája van. Először: dolus subsequenssel dolgozik. Az előzetes cselekvés feltétlen okozója az eredménynek, de magában még nem bűnös, viszont a mulasztás, bár bűnös, de nem okozatos: mint mindig látni fogjuk: /, Ez pedig sérti a büntetőjog ama alapszabályát, mely szerint a bűnösségnek és jogellenességnek együtt és egyszerre, a büntetendő magatartás pillanatában kell fennforognia.

A másik hibája ennek az elméletnek az, hogy ^{nem} ~~csak~~ mutatják ki a mulasztás okozatosságát, bár arra törekszik. A teória szerint u. is a mulasztás magában abszolút semmi, vagyis ők a c. s. q. n. elmélet alapján állnak, belátva azt, hogy a mulasztás elhagyható anélkül, hogy az eredmény változna. De nem válik ez okozatossá az előzetes tevékenység bekapcsolásával sem. A fürdési példánál: mellékes, hogy a mulasztó a mulasztáskor aludt,

vagy ijedtében szivszélhűdést kapott, sőt, hogy esetleg nyugodtan nézte barátján élet-halálküzdelmét, tekintet nélkül arra, hogy előzőleg tett-e ígéretet, vagy nem.

E teória tehát jó lehet a mulasztás bűnöségének megkonstruálására, de nem az okozatosság igazolására.

3./ A konkludens mulasztás elmélete. E fogás szerint bizonyos állapotok ^{azért} ~~szertől~~ maradnak fenn, ^{mert} ~~hogy~~ vannak u.n. negatív tényezők, melyek az állapot megváltoztatására irányuló erőket semlegesítik, vagyis az állapot fennmaradását okozzák. Ilyen a mulasztás is, bizonyos esetekben.

Például a mozdonyvezető feltételezi, hogy a pálya rendben van, ha a felszakított sínekre az ór nem figyelmezteti. A mozdonyvezető tehát azért nem fékezik, mert az ór megállásra jelt nem ad,

Ez az elgondolás téves. Hiszen, ha ezt fogadjuk el, akkor az előbbi példa esetében azt kellene feltételeznünk, hogy a vasut minden centimétert csak azért tesz meg, mert minden centiméter végén hiányzik a meg-

álljt parancsoló jelzés.Holott nyilvánvaló, hogy a vonat
tovahaladását a hengerekbe áramló gőz hajtóereje okozza.
/:Losonczy:i.m.191.o.:/.

Vagyis a mulasztás okozatosságának igaz-
zolása ezzel az elmélettel sem sikerült.

4./ Landsberg elmélete.Landsberg szerint
a mulasztás okozatossága abban áll, hogy lehetséges lett
volna a mulasztás helyett egy olyan tevékenység, mely a
bekövetkezett jogsértő eredményt elhárithatta volna,
Finkey i.munkájának 181.oldalán ezt a feltevést fogadja
el, ami önként adódik abból, hogy ő a c.s.q.n. elmélet
alapján áll.

Losonczy azonban kifejti, hogy ez a teória
sem képes a mulasztás okozatosságát igazolni.Ontológiai
szempontból u.i.teljesen közönbös az, hogy egy tényező
hathatott volna-e.A természet dolgaix a változások létre-
jöttében vagy résztvesznek, vagy nem.A változás bekö-
vetkezik, arra való tekintet nélkül, hogy ezt a válto-
zást egy tényező megakadályozhatta volna-e?

Egyébként ez az elmélet márcsak azért

sem lehet megfelelő, mert hirdetője, Landsberg a c. s. q. n. elmélet vallója, amely szerint viszont, az a tényező, melynek elhagyása az eredményt nem befolyásolja, nem okozatos. Márpedig tény, hogy ez adott esetben hatni képes tevékenység, ha nem hatott, az eredmény beálltára irreleváns.

5./ Az interferencia-elméletek. E teória

hívei abból az elgondolásból indulnak ki, hogy az a tényező, mely egy eredmény bekövetkeztét megakadályozni tudó másik tényező tevékenységét meggátolja s ezzel a működtetést előidézzi, cka a bekövetkezett eredménynek.

Ez az elmélet is csak a mulasztó magatartást okozó tényezőket deríti fel, míg magát a mulasztás okozatosságát megválaszolatlanul hagyja.

Kiindulva u. i. a Losonczy munkájának 207. oldalán idézett példából, mely szerint "A", aki a fuldoló megmentésére siető "B"-t ebben megakadályozza, a halál okául tekintendő, megállapíthatjuk, hogy, ha "A"-t elhagyjuk, akkor csakugyan nem létesült volna az eredmény. De elhagyhatjuk ugyanakkor "B"-t is, vagy "A"-t és "B"-t együtt, rögtön látszik az elmélet tarthatatlansága, mert az ered-

mény épügy bekövetkezett, mintha "A" és "B" egyáltalán szóba sem került volna.

Ha pedig ezt az "A"-t és "B"-t egy ember belső lelki motívumainak tekintjük, tehát elgondoljuk, hogy valakiben, egy fuldoklót megpillantva, segítségre ösztökélő és attól visszatartó motívumok dolgoznak, még labilisabb eredményre jutunk. Ezek a lelki motívumok u. i. annyira belső jellegűek, hogy a jog külső eszközeivel meg sem ragadhatók. Nem is kell tehát például egy goncsztevő mulasztásáram hivatkozni, akinek a lelkében a segítségre ösztönző motívumok egyáltalában fel sem ébrednek. Már pedig az elmélet szerint épp a megrögzött bűnösök szabadulnának!

Ezen elméletek valamennyije negatív feltételekkel dolgozik. Adhatunk tehát róluk ebből a szempontból egy általános bírálatot/: Losonczy: **ÉK** i. m. 210 s. köv. o. :/.

Mindenekelőtt megjegyzem, hogy tényező, mely a természetben "csoz", ontológiai szempontból csak léte-

zõ valami lehet.

Negatív feltétel alatt végeredményben az elõbb ismertetett elméletek értenek

1./ olyan tényezõt, mely a létrendben nincs, csak, mint értelmes lény gondolata szerepel,

2./ olyan létező, bár arra az okfolyamatra hatást ki nem fejtõ tényezõt, mely az eredményt megakadályozhatta volna,

3./ olyan tényezõt, mely tényleg működött s éppen ezáltal egy olyan másik tényezõt semmisített meg mely az eredmény beálltát megakadályozhatta volna.

Lássuk ezeket egyenként.

1./ Ezek rögtön elejthetők: egyszerűen nincsenek s így nem hatnak.

2./ Az e csoportba tartozó tényezők nem hatottak ugyan, de hathattak volna. Lényegileg tehát ezek is rögtön elvethetők: ha nem hatottak, nem is okoztak. Mégis, ezen elmélet hívói azzal érvelnek, hogy ezen tényezők pozitív, vagy negatív volta azoknak csupán pozitív, vagy negatív kifejezésébõl származik. Ez azonban képtelenség.

Például: "A" megüti "B"-t."A" tevékenysége pozitív károk tényező, amely negatívvá azáltal nem lesz, hogy ahelyett, hogy azt mondanám: "A" megütötte "B"-t, azt mondom: "A" nem mulasztotta el "B"-t megütni.

3./ A mulasztás fogalmilag passzív magatartás lévén, tényleg működő tényező nem lehet.

Ezeknek a meggondolásoknak az alapján igyekszik Losonczy bizonyítani, hogy a mulasztási büncselekmény nem okozatos.

B./ A mulasztási büncselekmény okozatosságát tagadó elméletek.

A mulasztás okozatosságát tagadó elméletek egyaránt abból a felismerésből indulnak ki, hogy a mulasztás és eredmény között mechanikai, ontológiai okozatosság nincs: semmiből valami nem lehet. /: Finkey azt az elmélet munkája 181. oldalán erőszakosnak és elfogadhatatlannak tartja.:/.

Ezen felfogás hívóinek egyrésze aztán, ennek elismerése mellett, felállította a jogkauzalitási és kvázikauzalitási elméletet, abból kiindulva, hogy a bünc-

tethetőségnek az okozati összefüggés előfeltétele lévén, szükséges a mulasztásnak, ha nem is ontológiai, de legalább más jellegű, specialiter teleológiai okozatosságát kimutatni.

A jogkauzalitási teória szerint az, aki tétlenségével az eredményt előidéző cskfolyamatba szándékosan nem avatkozik bele, az eredményt épp ezáltal idézi elő. Ez az okozatosság azonban nem mechanikai, hanem az ember célja által irányított, speciális teleológiai okozatosság. A gondatlan mulasztásra nézve aztán továbbképzí ezt a felfogást a kvázikauzalitási teória, kiindulván abból a kérdésből, hogy a jogilag elvárt tevékenység megakadályozta volna-e az eredményt? Ha igen, a mulasztás okozatos, hiszen a mulasztás helyett teljesített tevékenység más eredményt hozott volna létre. Az eredménynek tehát előfeltétele a mulasztás, mert nem lehet elhagyni anélkül, hogy az eredmény meg ne változzék. E felfogás hívei azonban elismerik, hogy elgondolásuk filozófiai, ontológiai szempontból nem helyes, azonban céljuk csupán a gyakorlat segítségére sietni a mulasztás

okozatosságának megállapításával.

A mulasztás okozatosságát tagadó felfogás hívőinek másik része aztán, annak kijelentése után, hogy a mulasztás nem okozatos, nem is próbál ennek helyébe mást állítani.

Losonczy i. munkájában szintén ahhoz a felfogáshoz csatlakozik, mely szerint a mulasztás nem okozatos. Azt az aggályt pedig, hogy így elveszi a mulasztás büntethetőségének alapját, nélkülözhetetlen kellékét, azzal oszlatja el, hogy az okozatosság hiánya még elkövetési cselekménynél sem zárja ki a büntethetőséget. Például: a fuldokló segítségére siető "A"-t "B" ebben megátolja, mint láttuk, "B" cselekménye okozati összefüggésben az eredménnyel/nincs, hiszen, ha csak őt hagyjuk el, változik ugyan az eredmény, ellenben akár "A"-t, akár mindkettőjüket elhagyjuk, nem módosul. Különböző is, ontológiai szempontból az a tényező, mely hathatott volna, de nem hatott: közönbös. De, ha az okozatosságtól tesszük függővé a büntethetőséget, akkor "B" tevékenysége nem léven okozatos, nem büntethető! Vagyis sikerült olyan elkö-

vetési cselekményt találunk, mely az okozatosság hiánya dacára is büntetendő.

Losonczy szerint azonban, míg a filozófiai okfogalom bevezetése az egész vonalon megtörténik, "a jogkauzalitási és kvázikauzalitási elméletek megfelelnek a szociális élet követelésének és biztosítják a mulasztás büntethetőségét."/:i.m.233.c.:/.

-.-.-